

Halász Béla
(1939–2005)

Öt éve pusztított benne a gyilkos kór. Hősiesen birkózott vele, bízott benne, hogy legyőzi, hogy nyugdójasként lesz még ideje aktívan élni: foglalkozni az unokákkal, idegenvezetni, szakfelügyelni, olvasni, úszni, gombászni és a barátokkal kártyázni. Fél éve tudjuk, hogy fogytán az ideje és az ereje. Mégis valamennyiünket váratlanul ért a hír, hogy március 26-án, nagyszombaton este örökre eltávozott.

Negyvenkét éves munkatársi és baráti kapcsolat után nagyon nehéz írnom róla, mégis kötelességem. Akik ismerték, azokban tiszta, világos kép él róla. A mindig tette- és útrakész, derűs, jó humorú emberről, az olvasott, tájékozott szakemberről, igazságszerető, vitázó, néha indulatos egyéniségről. Neve, személyisége közismert volt, nemcsak Veszprém megyében és a könyvtári szakmában, hanem Lappföldön és Kovászna megyében is, sok-sok útitárs, finn barát, sőt a gyorsúszók körében is. Mi, régi kollégái csak Pecának hívtuk (a Halász név után), de előfordult, hogy telefonon is *a Pecát*, idők múltán *a Peca bácsit* keresték. Élete, pályafutása tanulságos lehet a fiatal nemzedéknek és mindazoknak, akik a könyvtáros etikáról elmélkednek.

1939-ben Budapesten született, édesapja evangélikus esperes volt Veszprémben, Kapolcson, majd Pápán, édesanyja tanítónő. Jó alapokat, szigorú erkölcs- és értékrendet, műveltséget és nyitottságot hozott otthonából útravalóként. A gimnáziumot Veszprémben és Pápán végezte. Nagy szerencse és sokak óvó szeretete kellett, hogy pap-gyerekként és az '56-os diákküldöttség vezetőjeként is érettségizhessen a Petőfi Gimnáziumban. Kalandos évek, kanyargó utak következtek: egy évig beteghordó volt a budapesti Orvos-továbbképző Intézetben. Aztán a keszthelyi Mezőgazdasági Akadémián kezdte főiskolai tanulmányait, de másfél év után otthagyta, és 1961-ben elszegődött a Zirci Járási Könyvtárba, ahol a falusi könyvtárak gondjait bízták rá. Itt a „végeken” szerzett tapasztalataira épült későbbi pályája. 1962-ben áthelyezték a Veszprémi Megyei Könyvtárba. Közben felvették az ELTE biológia-könyvtár szakára. Ő azonban világot akart látni, utazni – ez akkoriban nemigen ment legálisan. 1963-ban Ausztriába utazott, ahol segédmunkásként dolgozott, majd bejárta Európát, sőt eljutott egészen Marokkóig. Vízumai lejártak, de még útlevelével érvényességi határidején belül hazajött. Varga Béla felismerte a művelt, rendkívüli érdeklődésű fiatalemberben a tehetséget, kiállt érte, és segítségével 1965-től ismét a megyei könyvtár munkatársa lett: először mód-

szertanos, majd 1967-től az olvasószolgálat csoportvezetője. Közben levelező tagozaton, magyar–történelem szakon szerzett diplomát. Gyakran tréfálkozott, hogy annyiféle iskolába járt és annyi helyen, hogy bárhova megy, mindenhol iskolatársakat talál. Ugyanis mindenki emlékezett rá, mert tájékozottsága, bohém egyénisége már ekkor összetéveszthetetlen nyomott hagyott az emberekben. Buzgón látogatta a Kárpátiában Zaki bácsi törzsasztalát, barátság fűzte a könyvtári tanszék egykori és majdani tanáraihoz (Fülöp Gézához, Szelle Bélához). Dolgozott a Könyvtáros című lapnak: Páldy Róbert mellett megtanulta a pontos, gördülékeny fogalmazást, a tömörítést, a szakma nyelvét.

1971-től az Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese, 1991-től megbízott, 1992-től 2003-ig kinevezett igazgatója. 42 éven keresztül dolgozott a könyvtárban, ritkán tapasztalható hűséggel. Egymás mellett élt benne az olvasószolgálatos, a módszertanos és a vezető. Mindig és mindenkor legfontosabbnak az olvasókat tartotta, legyenek azok veszprémiek vagy kisközségben élők, diákok vagy kutatók, gyerekek vagy hátrányos helyzetűek. Legtöbb kutatása és publikációja is az olvasókkal, a korszerű tájékoztatással és a szakmódszertannal függött össze. Ezt bizonyítják könyvei: *A tájékoztatás a közművelődési könyvtárakban* (1979), *Könyvtárkörnyezet-tan* (1992), *Az olvasószolgálat tartalmi kérdései és technológiája* (1999), valamint közel nyolcvan tanulmánya, cikke is. A VEAB-, az MKE-, az IFLA-konferenciákon szintén úgy szólalt meg mindig, mint a használók ismerője és képviselője.

Minden újra nyitott volt, és mindig meg tudott újulni. „Állandóan járt az esze, kereste a jó és célravezető megoldásokat és az igazságot. Ez a hév ragadta el néha a jótékony ingerültség felé. amitől aztán szépen visszatalált a mosolygásba” – emlékezik rá Monostori Imre. Meg arra a jellegzetes kézmozdulatra, amellyel mindig magyarul, vagy gyakran vitakozott, érvelt.

Tanított a Könyvtártudományi és Módszertani Központ tanfolyamain, a győri asszisztensképzésben. Évtizedekig ő szervezte a megye könyvtárosainak továbbképzését, a sümegi, a bakonyoszlópi továbbképzéseknek legendás hírtük van. Bennünk nemcsak a szakmai töltekezés emléke él, hanem a délutáni futballmérkőzéseké, a szellemi vetélkedőké, az éjszakai beszélgetéseké, a „városrendező” sétáké, a horozgatásoké. Fontosnak tartotta, hogy sokoldalú, rendszeres és tartalmas kapcsolat fogja össze a megye könyvtárosait. Ezért kiváló előadókat hívott, a vetélkedőknek értékes jutalmakat, az esti programhoz jó szentantalfai bort szerzett – de hajnalban nem restellt beállni a rendcsinálók közé, hogy a termet másnapra visszarendezzék.

Nem volt szakbarbár, érdeklődése kiterjedt az irodalomra, a kortárs film- és képzőművészetre, a hazai és más népek történelmi és kulturális értékeire. Így aztán számos kiadvány szerkesztője, mecénása, kiadója lett, és ugyancsak számos hazai és külföldi barátja az írók, az előadók, a képzőművészek és helytörténészek között. 1969 óta vett részt az elméleti tudományos munkában. Külső munkatársa volt a KMK minden osztályának: interjúkat, felméréseket készített az olvasáskutatóknak, tapasztalatokat szállított és vitafórumot biztosított a hálózatszervezőknek, előadásokat tartott és jegyzeteket írt az oktatási osztály felkérésére. Katsányi Sándor, Gerő Gyula, Nagy Attila, Kamarás István, Csapó Edit és sokan mások munkatársból barátáivá váltak. Rendszeresen hívták országos és nemzetközi fórumokra is előadni.

Csodáltam természetes kapcsolatteremtő képességét, amelyet minden viszonylatban szinte magától értetődő természetességgel gyakorolt. Ezért tudott munkatársaival, barátaival, úlitársaival és ellenlábasaival egyaránt szót érteni. Semmi sem volt idegen tőle, ami emberi. Mindig készen állt a segítségre, legyen az szakmai probléma, könyvtárköltöztetés vagy beteg kolléga orvoshoz szállítása.

A '90-es évek végén megépítette az ország egyik legszebb könyvtárát, amely meghatározó Veszprém város képén, és reményei szerint gazdagabb könyvtári szolgáltatásokra is lehetőséget kínál. Az építkezés, az állandó stressz jelentős energiákat szívott ki belőle, talán ekkor roppant meg az egészsége. Aztán a létszámhiány, a pénzügyi nehézségek szegték kedvét, tették kilátástalanná nagyszabású tervei megvalósulását. Mégis, nyugdíjasként is, betegen is vezető szakfelügyelőként szervezte a munkatársakat, járta a falusi könyvtárakat. Szakmai munkáját több kitüntetéssel ismerték el: 1978-ban Kiváló Népművelő címet, 1988-ban a Munka Érdemrend ezüst fokozatát, 1999-ben (kicsit későn) Szinnyei József-díjat és Pro Comitatu-díjat kapott.

Kedvenc időtöltése az idegenvezetés volt. Kezdetben csak a könyvtárosoknak szervezett kirándulásokat, a rendszerváltozás után egyre gyakrabban vállalkozásként is űzte. A hazai értékeket is népszerűsíteni tudta. Fáradhatatlan volt, és mindig mindenütt tudott egy „rövidebb utat”, amely persze kétszer nehezebb volt az ismertnél. Feledhetetlen emlékünk, amint combig begipszelt lábbal (elfocizta a térdét) száz méterrel előtünk nyargalt a Tátrában hegyre föl és völgybe le. Bármilyen későn feküdt le, kora reggel már a piacot járta, akár a vándorgyűlések helyszínén, akár külföldön. Mert tudott élni, tudta élvezni az élet adományait, szépségeit.

Szeretett és jól tudott főzni. Könyvtári rendezvényeken, vendégek kalauzolása közben, de még saját nyugdíjas búcsúztatásán a Szentgyörgy-hegyen is sütötte a flekkent, főzte a Jókai bablevest, készítette saját ízesítésű, egyedi salátáit. A Bakony-Balaton Kalendáriumokban közreadott receptjeit nemcsak mi, kollégái, de más megyék könyvtárosai is kipróbálták. Lehet, hogy ő volt az utolsó polihisztor a könyvtárosok között?

Balogh Ferencné